Jere Päivinen

Lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle maahanmuuttajaäitien työllistymisestä O 34/2025 vp

Maahanmuuttajataustaisten naisten työllisyysaste on alhaisempi kuin maahanmuuttajataustaisilla miehillä tai kantaväestön naisilla. Maahanmuuttajataustaisten naisten työllisyysaste on kehittynyt myönteisesti jo pidemmän aikaa, vaikkakin vuoden 2023 aikana myönteinen kehitys katkesi. Vaikka työllisten määrä edelleen kasvoi jonkin verran, työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien määrä kasvoi suhteessa enemmän.[1] Tämä on pääosin seurausta vuosien 2022 ja 2023 huomattavan korkeasta nettomaahanmuutosta, joka piti sisällään huomattavan joukon Ukrainasta sotaa paenneita henkilöitä.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna alhaisin maahanmuuttajanaisten työllisyysaste on 20–29-vuotiaiden ryhmässä, joskin tältä osin on huomioitava, että muidenkin verrokkiryhmien työllisyysaste on tässä ikäryhmässä keskimäärin muihin ikäryhmiin verrattuna alhaisempaa. Maahanmuuttajanaisten työllisyysaste kasvaa ikäryhmittäin tästä eteenpäin, mutta 30–39-vuotiaiden maahanmuuttajanaisten ryhmän suhteellinen ero muiden saman ikäisten ryhmien työllisyysasteeseen on kaikista suurin.[2] On hyvin todennäköistä, että näiden kahden ikäryhmän työllisyysasteeseen vaikuttaa merkittävässä määrin hoivavastuuseen liittyvät tekijät.

Edellä kuvattuun liittyen, maahanmuuttajataustaisten naisten työvoiman ulkopuolella olevien osuuksien tarkastelu tarjoaa tärkeää lisäymmärrystä maahanmuuttajataustaisten naisten työllisyyden näkökannalta. Tutkimustiedon valossa työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien osuus vaihtelee voimakkaasti, kun sitä tarkastellaan sukupuolen ja maahanmuuttosyyn perusteella. Työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajanaisten osuus on maahanmuuttajamiehiä korkeampi. Erityisesti kansainvälisen suojelun perusteella tai perhesyistä Suomeen muuttaneiden naisten joukossa työvoiman ulkopuolella olevien osuudet ovat korkeita. Myönteistä näidenkin ryhmien osalta kuitenkin on, että osuudet laskevat selvästi maassa asutun ajan pidentyessä. Työvoiman ulkopuolella vietetyn ajan kestossa ei kuitenkaan ole merkittäviä eroavaisuuksia maahanmuutto syiden välillä. Tutkimustieto viittaa myös siihen, maahanmuuttajataustaisilla alle kouluikäisten lasten vanhemmilla on muita ryhmiä suurempi todennäköisyys siirtyä työvoiman ulkopuolelle.[3] Tätä ilmiötä perustellaan osin kotihoidon tuella, joka mahdollistaa alle 3-vuotiaan lapsen kotona hoitamisen ilman velvoitteita kotoutumista tai työllisyyttä edistäviin palveluihin.

Myös OECD on kiinnittänyt huomiota erityisesti maahanmuuttajataustaisten naisten työllisyyteen ja työvoiman ulkopuolella olemiseen. Lastenhoitoon liittyvät velvollisuudet johtavat maahanmuuttajaäideillä useammin siihen, että he ovat työvoiman ulkopuolella, mitä edesauttaa varhaiskasvatukselle vaihtoehtona toimivakotihoidon tuki. OECD:n yksi keskeisimmistä kehotuksista Suomelle tässä yhteydessä oli muokata kotihoidon tukea, sillä se mahdollistaa äitien pitkäaikaisen työvoiman ulkopuolella olemisen ilman velvoitteita osallistua kielitaitoa, osaamista ja työmarkkina-asemaa vahvistaviin toimenpiteisiin.[4]

---

[1] Tilastokeskus, työvoimatutkimus
[2] Tilastokeskus, työvoimatutkimus
[3] Pesola Hanna & Virkkola Tuomo (2024): Työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat; Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2025:16
[4] OECD (2018), Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Finland, OECD Publishing, Paris

Koko väestön kotihoidon tuen käyttö on laskenut viime vuosina[5]. Tilastojen valossa kotihoidon tuen käyttö on laskenut kokonaisuudessaan viime vuosina, mikä koskee myös maahanmuuttajien kotihoidon tuen käyttöä. Tilastojen valossa maahanmuuttajien kotihoidon tuen käyttö ei eroa merkittävästi kantaväestön kotihoidon tuen käytöstä. Yleisesti pitkät kotihoidon tukikaudet ovat vähentyneet, mutta maahanmuuttajilla pitkät kaudet ovat suhteessa hieman muuta väestöä yleisempiä. Pitkiin kotihoidon tukikausiin liittyvät niin kantaväestöllä kuin maahanmuuttajavanhemmilla samat sosioekonomiset taustatekijät, kuten alhainen koulutustaso, heikko kiinnittyminen työmarkkinoille sekä alhainen tulotaso.[6] Tältä näkökannalta olisi keskeistä kiinnittää huomioita maahanmuuttajanaisten kohdalla erityisesti kotoutumis- ja työllisyyspalveluihin osallistumiseen sekä muihin koulutus- ja työmarkkina-asemaa vahvistaviin toimenpiteisiin osallistumiseen.

Uudistettuun kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin (681/2023) lisättiin Kelalle velvollisuus lähettää kunnille tieto alle kolme vuotta maassa asuneista kotihoidon tukea saavista maahanmuuttajavanhemmista. Samassa kotoutumispalveluiden järjestämisvastuu siirrettiin kunnille. Muutos on ollut yksi keskeinen toimenpide kotona lapsia hoitavien maahanmuuttajavanhempien tavoittamisessa ja kotoutumispalveluihin osallistumisen kannustamisessa. Lain perusteella kunta voi tehdä myös näille henkilöille kotoutumissuunnitelman. Kotihoidon tukeen ei kuitenkaan liity velvoittavia elementtejä, vaan se on vaihtoehto varhaiskasvatukselle. Näin ollen lain muutoksenkin jälkeen henkilön omalla aktiivisuudella ja tahdolla on merkittävässä määrin vaikutusta siihen, päättääkö henkilö osallistua kotihoidon tuella ollessaan kunnan kotoutumista edistäviin palveluihin vai ei.

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että **kotihoidon tukeen otetaan käyttöön ns. Norjan malli**, jossa oikeus tukeen alkaa vasta useamman vuoden asumisen jälkeen. Hallitus tarkensi puoliväliriihessä kirjausta ja sen toimeenpanoa, ja teki kehykseen tarvittavan varauksen toimenpiteen toteuttamiseksi. Hallitus toimeenpanee uudistuksen näiden kirjausten sekä kehysvarauksen suuruus huomioiden. Toimenpiteen tavoitteena on vahvistaa erityisesti maahanmuuttajaäitien kotoutumista ja työmarkkinaosallisuutta. Toimenpiteen toinen tavoite liittyy maahanmuuttajataustaisten lasten varhaiskasvatukseen osallistumisen nostamiseen erityisesti lasten suomen tai ruotsin kielen oppimisen näkökannalta. Toimenpide on tärkeä investointi maahanmuuttajavanhempien ja maahanmuuttajataustaisten lasten näkökannalta. Hallituksen toimenpide on kustannuksia kasvattava, sillä lasten varhaiskasvatuksen tuotantokustannukset ovat selvästi korkeammat kuin kotihoidon tuki. Lisäksi uudistuksen myötä kohdejoukon odotetaan siirtyvän tasoltaan korkeammalle työttömyysturvalle. Uudistuksen tarkemmat yksityiskohdat tarkentuvat valmistelun edetessä.

[5] Kela (2023): Lasten kotihoidon tuen käyttö väheni edelleen vuonna 2022 – Kelan tilastollinen vuosikirja kokoaa tiedot sosiaaliturvasta viime vuonna
[6] Miettinen Anneli & Saarikallio-Torp Miia (2023): Äitien kotihoidon tukijaksot lyhentyneet – väestöryhmittäiset erot yhä suuria; YHTEISKUNTAPOLITIIKKA 88 (2023):2